

ĐURO HIDŽA i JUNIJE RESTI

Na osnovu nekih neobjavljenih pjesama Gjura Hidže i Junija Restija želio bih ukazati na vezu između ova dva naša latinista. Oni su bili prijatelji iz rane mladosti. Često su među sobom izmjenjivali pjesničke poslanice. Tako npr. Hidža u jednoj poslanici na našem jeziku, sačuvanoj u rukopisu 425 Male braće u Dubrovniku, poziva prijatelja da mirno živi kod kuće i bude zadovoljan svojom sudbinom, ne brinući se za prilike u svijetu:

Prijatelju moj stari i diko plemića
U kom se još žari sva krepost Rastića,
Nekno ti huda čas vrh puka vlast ote,
Znaš da nje silnu bijes umrli ne krote,
S nevolje nje često kralj i car propane,
Kroz gork cvil na mjesto njih čoban ustane¹⁾
.....

U rukopisu 433 Naučne biblioteke u Dubrovniku čuvaju se 4 Hidžine autografske latinske epistole Juniju Restiju. Nastale su u ranoj mladosti Đura Hidže (po prilici između 1773 i 1775 godine). Sadržaj im je sličan: Hidža pokušava odvratiti Restija od pisanja lascivnih pjesama i zanimanja za snove. Poznato je, naime, da je Resti u ranoj mladosti pisao lascivne pjesme²⁾. U rukopisima njegovih elegija u Dubrovniku nalazi se npr. jedna takva, pa je razumljivo da je F. M. Appendini nije uvrstio među one elegije u izdanju Restijevih pjesama. U rukopisu 1136 Male braće ova elegija nosi naslov *Vellus aureum*. U rukopisu 1042 Male braće i rukopisu 193 Naučne biblioteke spomenuta elegija ima naslov *De visis puellae natibus*. Neke je druge Restijeve pjesme Appendini u spomenutom izdanju skratio smatrajući ih također ponešto lascivnim. Takva je npr. elegija IX s naslovom *Amor*, za koju je nečija ruka uz isti naslov u rukopisu 1042 Male braće označila „edita sed aliter et breviter“. Neke Restijeve autografske neobjavljene poslanice upravljene Đuru Hidži sadrži rukopis 788 Male braće. One, po mom sudu, spadaju među najranije Restijeve pjesme. U prvoj, koja je datirana

¹⁾ Početak poslanice podsjeća donekle na Horacijevu pjesmu I 34, 13—16 a i na Ovidijevu pjesmu iz progonstva.

²⁾ Up. predgovor F. M. Appendinija uz izdanje pjesama Junija Restija (*Carmina*, Patavi 1816) str. XVI; M. Šrepel, *O latinskoj poeziji Junija Restija*, Rad 114 (1893), str. 103.

23. X 1771. rure Canalitano (Konavli), Resti odgovara Hidži na jedan njegov poziv da dođe u Dubrovnik:

Ruris amatorem atque aprici graminis agri
Gaudentemque inter tenues equitare salictus,
Atque artes medio curantem rure Minervae
Me tua clamoribus revocat nunc littera in urbem
.....

Hasce ego delicias linquam? veniamque malignae
Tristibus includi ceu carcere moenibus urbis?

Sličan je sadržaj i druge epistole datirane 28. X 1771. Resti poziva prijatelja da ugodno provedu mlade godine. Sadržaj treće i četvrte epistole dosta se razlikuje: Resti agitira za slobodnu ljubav, slavi Veneru i Prijapa:

Invito sed cum ducatur Apolline carmen
Quantumvis castum auxilium reuentque Camenae
Irataeque mihi, tunc protectore Priapo
Foedos conficio, velut hoc pro numine, versus;
.....

Me Cypria tellure et sacra Amathuntide natum
Uberibus fovit puerum gremioque Dione.

Ove druge dvije epistole datirane su god. 1773. U dodatku ispod teksta Resti uvjerava Hidžu da Venera, Prijap i Morfej uvijek pružaju dovoljno materijala za pisanje stihova; moli ga da mu pošalje tekstove Ovidija i Gala (Pseudo-Gala) i da ga obavijesti o datumu putovanja u Italiju (Tih je godina, naime, Hidža studirao medicinu u Bolonji).

Pogledajmo sada sadržaj Hidžinih epistola. Prva epistola je najdulja (ima 164 stiha). Navodeći nekoliko primjera za razjašnjenje čulne varke, pjesnik se obraća Restiju:

Et tu (credere quis poterit) suavissime Iuni,
Somnia vera putas? vanis fiducia formis
Est tibi? Nutrices mitte haec narrare pusillis.
Haec ignara suae narret muliercula mane
Vicinae.....

Snovi imaju izvor u ljudskom djelovanju. Ljudi raznih profesija i interesa imaju različite snove (st. 42—92).

Druga je epistola po sadržaju slična prvoj. Pjesnik ističe da su mu Apolon i Muze zabranili pjevati lascivne pjesme:

Ite procul Veneres, procul ite Cupidinis artes,
Ite Iupanares, Ienae, meretricula, cunnus,
Mentula, quidquid et in toto est obscenius orbe,
Materies nostri tantum celebrata poetae.

Treća je epistola slična sadržaja. Resti, ipak, ne prestaje da se zanima za snove, ne prestaje pisati lascivne stihove. Hidža ga, na koncu, upozoruje da bude oprezan, jer će to saznati svijet, moleći ga ponovo

da se toga okani. Isti predmet nalazimo i u četvrtoj epistoli. Hidža u ironičnom tonu prikazuje Restija kako se sprema da u Venerinu hramu prinese žrtvu. Venera ga uvijek štiti:

Ipsa sacerdotem te protegit alma Dione
 Influxuque beat, dulcedine pectus inundat,
 Ambrosiae fundit latices, distilat odores
 Omnigenos.....

Ove Hidžine epistole, po mom mišljenju, predstavljaju odgovor na neka prije spomenuta Restijeva pisma³⁾.

R É S U M É

Ž. Puratić; GJURO HIDŽA ET JUNIUS RESTI

L'auteur découvre la liaison étroite qui unissait nos deux latinistes du temps de leur jeunesse. Ils échangeaient souvent entre eux des épîtres poétiques. L'auteur analyse brièvement le contenu du manuscrit No 433 de la Bibliothèque de Dubrovnik et celui du manuscrit No 788 de la Bibliothèque des Frères à Dubrovnik.

³⁾ Latinsku poeziju Gjura Hidže prikazujem u jednom svom drugom radu. Jsp. Ž. Puratić. *Hidžina poezija na latinskom i narodnom jeziku*, Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu, 1965, god.